

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 214. Vtrum lux propriè in spiritualibus dicatur? & vtrum lux corporea sit corpus, vel qualitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

bent dari generationes, & corruptiones inferiorum: at post diem iudicii, sicut cessabunt generationes, & corruptiones, sic corpora etiam inferiora aliter disponuntur, & acquirunt immobilitatem, & corpora beatorum acquirunt dotem incorruptibilitatis, & alias dotes. Quia verò cælum empyreum est locus beatorum, ab initio debuit habere dotem incorruptibilitatis, & localis immobilitatis, qua circa mundum inferiorem non circumvoluatur, ut dictum est num. 7. Vide Sanctum Thomam art. 3. quæst. 66. in resp. ad 1.

16. Ad 2. Argumentum quærit, quo pacto cælum empyreum, cum sit lucidissimum, non semper illuminet omnia inferiora, & sic causet perpetuam diem. Respondet primo Basiliius Homil. 2. in Hexameron: constat factum esse cælum rotunditate conclusum, habens corpus spissum, & adeò validum, ut possit ea, quæ extrinsecus habentur, ab interioribus separare. Ob hoc necessario post se regionem relictam carentem luce constituit, vtpote splendore, qui superradiabat, excluso. Iuxta hanc doctrinam Basilij cælum empyreum secundum partem, qua respicit inferiores cælos, & mundum nostrum elementarem, est densissimum, & opacissimum, ac proinde impedit, ne lux interior propagetur ad cælos inferiores, & ad mundum elementarem. Addit Sanctus Thomas, quod quia firmamentum, licet sit solidum, est diaphanum, ut patet, quia lumen stellarum videmus, non obstantibus cælis medijs, videtur, quod etiam pars illa cæli empyrei, quæ respicit cælos inferiores, ac mundum elementarem, licet sit solidissima, debet esse diaphana, ac proinde non apta ad impediendum, ne lux empyrei propagetur ad inferiora. Idem potest aliter dici, quod habet lucem cælum empyreum non condensatam, ne radios emittat, sicut corpus solis, sed magis subtilem, vel habet claritatem gloria, quæ non est conformis cum claritate naturali?

17. Ad 3. distinguo maiorem: tempus de facto est motus firmamenti, in quantum motus firmamenti de facto est primus motus sensibilis, concedo: tempus essentialiter est motus firmamenti, nego maiorem: concedo minorem: & nego consequentiam. Tempus est numerus primi motus: & quia de facto motus firmamenti est primus motus sensibilis, ideo de facto tempus sensibile est numerus motus firmamenti. Si autem daretur motus sensibilis prior motu firmamenti, ille motus esset tempus, & mensura, quia omnia mensurantur primo sui generis. Si ergo motus firmamenti non cepit ab initio, tempus, quod præcessit motum firmamenti, fuit numerus non motus firmamenti, sed alterius motus, saltem quo mens Angelica numerat successionem suarum cogitationum, vel durationum &c.

QVÆSTIO CCXIV.

*Vtrum lux propriè in spiritualibus dicatur?
& vtrum lux corporea sit corpus,
vel qualitas?*

S. Tho. q. 67. art. 1. 2. 3.

1. **P**rimò videtur lux propriè dici de spiritualibus. Augustinus enim lib. 4. de Gen. ad litteram, cap. 28. dicit, quod in spiritualibus melior, & certior lux est, & quod Christus non sic dicitur lux, quomodo lapis, sed illud propriè, hoc figuratiuè. Dionysius cap. 4. de diuinis nominibus ponit lumen inter nomina intelligibilia Dei: & Apost. ad Ephes. 5. dicit: omne, quod manifestatur, lumen est, ac proinde docet etiam manifestationem spirituales esse lumen.

2. Secundo videtur lux materialis esse corpus. Nam Augustinus lib. 3. de lib. arbitrio cap. 5. dicit, quod lux in corporibus primum locum tenet. Aristoteles autem dicit lucem esse speciem ignis.

3. Tertio ferri, intersecari, ac reflecti, coniungi etiam, ac separari sunt propria corporum; sed radij luminis feruntur, intersecantur, ac reflectuntur, coniunguntur etiam, ac separantur, ut docet Dionysius cap. 2. de diuinis nominibus: ergo.

4. Quarto videtur lux non esse qualitas sensibilis. Nam qualitates sensibiles remanent, & conseruantur in subiecto, etiam ablato agente, ut patet in calore, & frigore, & præterea habent contrarium, eo pacto, quod calor est contrarius frigori; sed lux non habet contrarium, & non remanet, ablato agente, ideoque cum lucerna extinguitur, cubiculum remanet tenebrosus: ergo.

5. Quinto causa est perfectior effectui; sed lux corporum cœlestium causat formas substantiales in inferioribus, ac dum reddit colores actu visibiles, dat illis quoddam esse spirituale: ergo lux non est qualitas materialis, sed vel est corpus, vel qualitas spiritualis.

6. Respondeo, quod Sanctus Thomas postquam quæst. 65. & 66. egit de creatione, ac distinctione rerum in genere, descendit magis in particulari ad agendum de opere distinctionis facto singulis sex diebus: & quia prima die facta est lux, ac diuisa à tenebris, quæst. 66. agit de luce, eiusque productione, ac distinctione à tenebris.

7. Articulo igitur primo quærit, vtrum lux propriè dicatur de spiritualibus, siue vtrum aliqua spiritualia possint propriè dici lux?

Respondet nomen lucis primo impossibile esse ad significandam lucem corpoream, hoc est id, quod facit manifestationem in sensu visus, deinde ex usu extensum esse ad si-

Kkkk 3

gui-

gnificandum omne id, quod facit quaecumque manifestationem, qua res manifestatur quacumque cognitione etiam intellectiva. Hinc sequitur nomen lucis secundum primam impositionem propriè dici de sola luce corporea, de spiritualibus autem dici metaphorice. At ex usu nominis dicitur etiam propriè de spiritualibus. Explicatur exemplo. Nomen visio primo impositum est ad significandum actum sensus visus. Quia verò sensus videndi est nobilissimus, & certissimus, idè nomen visionis, ac verbum videndi extensum est ad significandam cognitionem, præsertim certam aliorum etiam sentium, & ipsius intellectus, ac licet ex prima impositione dicatur propriè de solo actu sensus videndi, de actibus autem aliorum sensuum, & intellectus dicatur solum metaphorice, tamen ex usu loquentium dicitur propriè de actibus etiam aliorum sensuum, & ipsius intellectus. Propriè enim loquimur, dum dicimus: *vide quomodo sapit? quomodo redolet? quomodo est calidum? quam suaviter canit?* licet sapor percipiatur sensu gustus, odor sensu odoratus, calidum sensu tactus, cantus sensu auditus. Propriè etiam beati dicuntur Deum videre, iuxta illud Christi Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*, licet Deum videant visione purè intellectiva, & spirituali, ac cognitio intuitiva Dei propriè vocatur visio beatifica. Idem dic proportionaliter de nomine lucis.

8. Hinc conciliantur dicta Patrum, quæ videntur contraria. Ambrosius enim, dum lib. 2. de fide ad Gratianum, initio Prologi, ponit splendorem inter ea, quæ de Deo metaphorice dicuntur, loquitur de nomine splendoris secundum primam impositionem; at non negat ex usu loquentium propriè splendorem posse dici etiam de spiritualibus, eo pacto, quo Verbum Dei ab Apostolo ad Heb. 1. dicitur *Splendor gloriæ*. Augustinus, Dionysius, & alij relati num. 1. in primo argumento, dum dicunt nomen lucis dici propriè etiam de spiritualibus, ex usu videlicet loquentium, non negant primò impositum fuisse ad significandam lucem corpoream.

9. Articulo secundo quarit, vtrum lux materialis sit corpus?

Respondet impossibile esse, vt lux materialis sit corpus. Probat pluribus rationibus. Prima ratio desumpta ex parte loci est. Corpora non possunt simul penetrari; sed lux penetratur cum toto aere, vt constat experientia; ergo quandoquidem aer est corpus, lux non est corpus: alioquin corpus lucis, & corpus aeris penetrarentur.

10. Secunda ratio desumpta ex parte motus localis est. Motus corporis fit successivè, & corpus, quod movetur, prius pervenit ad medium, quam ad extremum: sed illuminatio fit instanti, ac cum Sol oritur, radius protenditur per immensam lineam rectam, nec prius pervenit ad partem propinquam,

quam ad distantissimam eius lineæ: ergo illuminatio non fit per motum localem corpusculorum emissorum à Sole, ac lumen emissum à Sole, & ab alijs corporibus luminosis, non consistit in corpusculis. Nec potest dici lumen propagari per motum velocissimum, ideoque imperceptibilem à nobis. Nam motus ille, eiusque successio in parvo spatio posset quidem latere; at in maximo spatio, hoc est ab oriente in occidentem latere non posset. Vtraque ratio desumpta ex successione motus, & ex impenetrabilitate corporum, desumpta est ex Aristotele 2. de Anima. Nam textu 69, agens ex professo de lumine, dicit. *Neque est ignis, neque omnino corpus, neque destitutus ullius corporis &c.* Neque enim possibile est duo corpora in eodem simul esse. Et paulo post textu 70. *Et non rectè Empedocles, aut si quis alius sic dixit, quod feratur lumen, & extendatur inter terram, & continens, nos autem lateat.* Hoc enim & est præter eam, qua est in ratione, veritatem, & præter ea, quæ videntur. In parvo enim spatio lateret nos: ab oriente autem in occidentem latere, magna quidem multum petitio est. Hoc est, petitur à nobis, vt concedatur aliquid prorsus incredibile.

11. Tertia ratio desumpta etiam ex parte motus localis est. Omnia corpora moventur determinatè ad vnam partem, puta sursum, aut deorsum per lineam rectam, vt gravia, & levia, vel circulariter, vt corpora coelestia; sed lux propagatur undique ad omnes partes, & per omnes lineas, ac implet totam sphaeram; ergo lux non est corpus, nec propagatur per motum localem.

12. Quarta ratio desumpta ex corruptione lucis est. Si lux esset corpus, sequeretur, quod cum ex absentia luminis aer obtenebratur, totum illud corpus lucidum corrumpere; sed vnum corpus non corrumpitur, quin aliud generetur; ergo cum aer obtenebratur, generaretur aliud corpus, & materia lucis acciperet aliam formam substantialem; sed cum aer obtenebratur, nullum corpus generatur, nisi forte dicatur, quod etiam tenebræ sunt corpus, quod generatur, cum lux corrumpitur, quod est absurdum; ergo. Confirmatur: nam nullum corpus ita pendet à sua causa productiva, vt ea subtrahita, statim corrumpatur; ergo ridiculum est dicere, quod ad absentiam luminis tantum corpus, quod implet totum spatium ab oriente in occidentem, statim corrumpatur.

13. Quinta ratio desumpta ex generatione lucis est: si lux esset corpus, deberet generari ex aliqua materia; sed non apparet, ex qua materia generetur corpus tam magnum, vt repleat integrum hemisphaerium: ergo.

14. Posset aliquis respondere corpus hoc lucidum non corrumpi, sed simul cum Sole circumferri, veluti corona quadam radiorum affixa Soli, vel alteri corpori luminoso. Impugnat Sanctus Thomas hanc responsionem. Nam cum aliquod corpus circumpo-

nitur

nitur candela, vel alteri corpori luminoso, totum maximum spatium, quod ante illuminabatur, obscuratur: ergo lumen illud corrumpitur. Neque enim dici potest, quod corpus illud radiosum retrahatur ad candela: hoc enim est contra experientiam. Rursus cum candela extinguitur, aer obscuratur: ergo lumen illud corrumpitur. Concludit Sanctus Thomas, quod *quia omnia hæc, non solum rationi, sed sensui etiam repugnant, dicendum est, quod impossibile est lumen esse corpus.*

15. Articulo tertio quærit, vtrum lux sit qualitas?

Respondet aliquos docuisse, quod sicut color in pariete ex.gr. habet esse reale, in aere non habet esse reale, sed intentionale, siquidem aer non accipit in se colorem, sed similitudinem, & speciem intentionalem coloris, sic lux, quæ in corpore lucido, puta in Sole, vel igne, habet esse reale, in aere non habet esse reale, sed intentionale, ac proinde lumen à corpore luminoso propagatum per medium, est species intentionalis lucis, quæ est in corpore luminoso.

16. Reijcit hanc opinionem Sanctus Thomas duabus rationibus. Prima ratio est. Aer, quia recipit colorem, non secundum esse reale, sed solum secundum intentionale, non constituitur, neque denominatur coloratus: ergo si aer reciperet lumen solum secundum esse intentionale, non constitueretur, neque denominaretur illuminatus: sed aer ita recipit lumen, vt constituatur, ac denominetur illuminatus: ergo recipit lumen secundum esse reale, ac non solum secundum intentionale. Secunda ratio est. Species intentionales non causant in subiecto naturales transmutationes, puta non calefaciunt, neque frigidificiunt: sed lumen calefacit aerem, in quo recipitur: ergo.

17. Alij docuerunt lucem esse formam substantialem Solis.

Reijcit Sanctus Thomas hanc etiam opinionem duabus rationibus. Prima ratio est. Nulla forma substantialis est per se sensibilis, siquidem vt docet Aristoteles lib. 3. de Anima, text. 26. quod quid est, hoc est substantia, est obiectum intellectus, non autem sensus: sed lux est per se sensibilis, ac proinde sensibilis: ergo lux non est forma substantialis, sed accidentalis. Secunda est. Repugnat, vt id, quod est forma substantialis in vno, sit forma accidentalis in alio, siquidem forma substantialis constituit rem in sua specie, ac non aduenit rei constituta in sua specie: sed lux non est forma substantialis aeris, alioquin, aer, cum amittit lucem, amitteret suam formam substantialem, ac proinde corrumpetur: ergo.

18. Concludit Sanctus Thomas, quod si cut calor est qualitas actiua consequens formam substantialem ignis, sic lux est qualitas actiua consequens formam substantialem So-

lis, vel cuiuslibet alterius corporis à se lucentis.

19. Addo primo ex dictis in Philosophia quæstione 23. de Anima, lumen aduentitium esse qualitatem diuersæ rationis à luce ingenita; ex.gr. lumen propagatum per aerem est diuersæ rationis, & aliquantulum degenerans à luce ingenita Soli, vel igni. Probatur. Nam lux ingenita Soli, vel igni agit sphericè, & in omnem partem; lumen verò receptum in aere non agit sphericè, sed solum in vnam partem; ergo degenerat ab actiuitate, ac proinde à perfectione lucis ingenitæ.

20. Addo secundo ex dictis ibidem, quod licet lumen aduentitium sit qualitas realis, tamen participat aliquid de intentionali. Probatur: nam in quantum non propagat sphericè, sed per vnicam directionem, participat naturam specierum intentionalium: in quantum est qualitas actiua, alteratiua, & calefactiua, participat de qualitate reali. Ratio à priori potest esse, quia in vnoquoque genere supremum infimi attingit infimum, supremi, eo pacto, quo homo, qui est supremus inter substantias corporeas, participat aliquid de substantijs incorporeis, cum sit spiritalis secundum animam; ergo non est mirum, si inter qualitates reales, & intentionales detur lumen participans aliquid de vtriusque, vt explicatum est.

21. Ad 1. iam num. 8. explicatum est, quo pacto conciliantur dicta Patrum, quorum aliqui affirmant lucem dici de spiritalibus propriè, aliqui negant dici propriè, & asserunt dici solum metaphoricè.

22. Ad 2. Augustinus dicens, quod lux in corporibus primum locum tenet, lucem sumit pro corpore lucido, idest igne, qui tenet primum locum inter quatuor elementa. Aristoteles etiam dicens lumen esse speciem ignis, lumen sumit pro corpore luminoso, ac species ignis distinguit per materiam, ac docet ignem in materia aerea dici flammam, in materia terrea dici carbonem. Addit Sanctus Thomas parum esse curandum de ijs, quæ Aristoteles in libris logicis dicit per modum exempli. Multa enim dicit non ex propria sententia.

23. Ad 3. distingo maiorem: ferri, interfecari, reflecti, coniungi, ac separari propriè, & per motum localem, sunt propria corporum; concedo: ferri, interfecari &c. analogicè, & non per motum localem, sed per productionem similis, est proprium corporum, nego: distingo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. Dupliciter possumus apprehendere radios lucidos egredi à Sole, ferri, interfecari, reflecti, coniungi, separari &c. primo propriè, & per motum localem, ita vt radij lucidi iidem numero, qui sunt in Sole, sed inuoluti ad modum filorum, & sicut fila quadam lucida, egrediantur à Sole, ac per motum localem diffundantur ab oriente in occidentem, & cum inue-

inueniunt impedimentum, reflectantur: ijdem numero ad modum filorum intersecantur, coniungantur, separentur &c. Ferri, intersecari, reflecti hoc pacto est proprium corporum, & si radij lucidi hoc pacto ferrentur per motum localem, essent corpora, ac veluti fila lucida. Verum radios lucidos non hoc pacto ferri, intersecari, reflecti &c. per motum localem, probatum est num. 10. præsertim ex eo, quod prius radij isti peruenirent ad partem propinquiorem luminoso, quam ad distantiore, quod est contra experientiam. Secundo possumus apprehendere radios lucidos ferri, intersecari, reflecti &c. analogicè, & per productionem similis, sine motu locali, ita ut lux existens in Sole, remanens in Sole producat in loco immediato lucem similem, à qua producat in loco sequenti lux similis, & sic ab oriente in occidentem, & quando lux inuenit impedimentum, loco producendi lucem in subiecto incapaci, ac proinde impediens, producat lucem per aliam lineam, & sic reflectatur, vel refrangatur. Radij lucidi feruntur, intersecantur, reflectuntur hoc secundo modo, qui non est proprius corporum, sed potest conuenire qualitatibus, siquidem calor potest hoc pacto diffundi per totam sphaeram sine motu locali per productionem similis caloris.

24. Ad 4. distinguo maiorem: qualitas corruptiua, & alteratiua, & quæ non participat esse intentionale, habet contrarium, & remanet in subiecto, ablato agente, concedo: qualitas purè perfectiua, & participans esse intentionale, habet contrarium, & remanet in subiecto, ablato agente, nego maiorem: concedo minorem: & nego consequentiam. Duplex est qualitas. Prima est corruptiua, vel alteratiua: & quia productio, & alteratio procedunt à contrariis, ideo qualitates corruptiue, & alteratiue, ex gr. calor, frigus &c. habent contrarium. Secunda est qualitas purè perfectiua: & hæc potest non habere contrarium, ac lux cum sit qualitas purè perfectiua, non habet contrarium. Rursus species intentionales sensibiles non remanent, ablato agente: sed lumen aduentitium ita est qualitas realis, ut participet esse intentionale, ut dictum est num. 20. ergo non est mirum, quod lumen aduentitium assimiletur speciebus sensibilibus intentionalibus etiam in hoc, quod non remanet, ablato agente, hoc est corpore luminoso.

25. Ad 5. distinguo maiorem: causa principalis est perfectior effectu, concedo: causa instrumentalis est perfectior effectu, nego maiorem: distinguo eodem pacto minorem: & nego consequentiam. Causa instrumentalis potest esse imperfectior effectu, ideoque accidentia, licet sint imperfectiora substantia, possunt instrumentaliter producere substantiam, ut dictum est in lib. de Generat. questione 21. sed lumen agit ut instrumentum corporum

coelestium: ergo licet non sit forma substantialis, potest causare formas substantiales inferiores. Rursus lumen ex dictis num. 20. participat esse intentionale, quod aliquo pacto dicitur spirituale: ergo potest coloribus dare quoddam esse intentionale, quod aliquo pacto dicitur spirituale, ac reddere illos actu visibiles.

QVÆSTIO CCXV.

Quenam fuerit lux primo die producta, & qualis fuerit?

S. Th. q. 67. art. 4.

1. **P**rimo videtur lux illa, quæ cap. 1. Gen. dicitur producta primo die, fuisse lux spiritualis gratiæ, qua natura Angelica fuerit formata, & illuminata. Ut enim arguit Sanctus Augustinus lib. 11. de Ciuitate, cap. 9. inconueniens est, ut Moyses omiserit creationem, & formationem naturæ Angelicæ: ergo cum dixit, *In principio creauit Deus cælum, & terram*, sicut per terram significauit materiam corporealem informem, sic per cælum intellexit naturam spiritualem, hoc est Angelicam informem, & nondum formatam lumine gratiæ, & gloriæ: ergo cum dixit, quod dicente Deo, *fiat lux, facta est lux*, nomine lucis intellexit lucem spiritualem gratiæ, vel gloriæ, qua formata est natura spiritualis, & Angelica, præsertim cum lux spiritualis propriè dicatur lux, ut explicatum est questione præcedenti 214. num. 7.

2. Secundo videtur lux materialis, quæ diuisa est à tenebris, & fecit diem, ac noctem, non fuisse producta prima die. Lux enim materialis suo motu faciens diem, ac noctem, est lux Solis; sed Sol non est productus prima die, sed quarta: ergo lux materialis suo motu faciens diem, & noctem, non est producta prima die, sed quarta.

3. Tercio dies, & nox sunt per motum firmamenti; sed firmamentum factum fuit secunda die; ergo lux faciens diem, ac noctem facta fuit non prima, sed secunda die.

4. Respondeo plures quæstiones esse examinandas. Primò ergo queritur, vtrum nomine lucis, quæ dicitur producta primo die, intelligatur sola lux spiritualis, vel sola materialis, vel vtræque. Augustinus lib. 11. de Ciuit. cap. 7. & 9. lib. 1. operis imperfecti in Gen. ad litt. cap. 5. lib. 23. contra Faustum, cap. 10. & lib. 1. contra Aduersarium Legis, & Prophetarum, cap. 10. 11. & 12. docet ex fundamento allato num. 1. in primo argumento, nomine lucis productæ prima die significari solum lucem spiritualem gratiæ, & gloriæ, qua illuminata, & formata fuerit natura Angelica, quæ prius natura erat informis. Hanc Augustini sententiam secuti sunt Eucherius lib. 1. in Genes. cap. 1. & Rupertus lib. 1.